

CURTEA DE APEL NORD

Dosarul nr.21rji-547/25
Nr.PIGD 1-24126794-03-21rji-23042025

Judecătoria Orhei sediul Rezina
Judecător Igor Negreanu

DECIZIE În numele Legii

08 mai 2025

municipiul Bălți

Colegiul penal al Curții de Apel Nord,

În completul compus din:

Președintele ședinței, judecător

Ghenadie Liulca

Judecători

Ludmila Iarmaliuc, Aurelia Andronache

a judecat în lipsa părților, în ordine de recurs, recursul inițial și cel suplimentar declarat de către directorul Penitenciarului nr.17 Rezina, Dascal Veaceslav, împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din data de 24 martie 2025 prin care a fost admis demersul Penitenciarului nr. 17 Rezina și dispusă în temeiul art.92 Cod penal, înlocuirea părții neexecutate a pedepsei penale stabilite lui Morari Nicolai prin sentința Curții Supreme de Justiție din 30 mai 1996 detenția pe viață cu pedeapsa sub formă de 240 ore muncă neremunerată în folosul comunității cu stabilirea obligațiilor.

După expunerea esenței cauzei de către judecătorul raportor, ținând cont de materialele prezentate instanței, pentru expunere asupra recursului, Colegiul, -

a c o n s t a t a t :

La data de 25 octombrie 2024 Comisia Penitenciarului nr.17-Rezina a examinat posibilitatea înlocuirii părții neexecutate din pedeapsă penală cu o pedeapsă mai blândă conform art. 92 Cod penal a condamnatului la detențiune pe viață Morari Nicolai în baza cererii, în urma căreia s-a stabilit că Morari Nicolai este condamnat la data de 30 mai 1996 de către Curtea Supremă de Justiție conform art.88 pct.1,4,6, art.121 alin. (2) pct.1,3,7, art.119 alin.(3), 39 Cod penal la detențiune pe viață.

Conform deciziei Curții Supreme de Justiție din data de 09 decembrie 2010 s-a menținut fără modificări decizia Curții Supreme de Justiție din data de 30 mai 1996.

La data de 07 noiembrie 2024 de către directorul Penitenciarului nr. 17 Rezina, Veaceslav Dascal a fost înaintat demers în instanța de judecată privind înlocuirea în privința lui Morari Nicolai a părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă în temeiul art. 92 Cod penal.

În motivarea demersului a invocat că înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă în privința persoanelor care execută pedeapsa la detențiune pe viață pentru comiterea unei infracțiuni excepțional de grave, poate fi aplicată numai după ce condamnatul a executat cel puțin 25 ani închisoare ceea ce reprezintă la data de 03 septembrie 2020, totodată raportul de evaluare despre realizarea Programului individual de executare a pedepsei penale a fost aprobat cu ”a realizat Programul individual de executare a pedepsei penale, are un comportament pozitiv”.

La fel, s-a indicat că în urma examinării materialelor din dosarul personal al acestuia, membrii comisiei au votat de a întocmi demersul și de a expedia materialele în instanța de judecată în privința condamnatului Morari Nicolai ***** privind posibilitatea aplicării prevederilor art.92 Cod Penal, adică înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă în legătură cu faptul că întrunește condițiile legale.

Prin încheierea judecătoreiei Orhei sediul Rezina din data de 24 martie 2025, a fost admis demersul Penitenciarului nr.17 Rezina și înlocuită partea neexecutată a pedepsei penale stabilită lui Morari Nicolai prin sentința Curții Supreme de Justiție din 30 mai 1996 - detențiunea pe viață, cu pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în număr de 240 ore, stabilindu-i următoarele obligațiuni: a) să se prezinte la organul de probațiune de la locul de domiciliu la în termen de 5 zile de la eliberare; b) să anunțe în scris, în prealabil, organul de probațiune de la locul de domiciliu despre schimbarea domiciliului sau orice deplasare care depășește 5 zile; c) să participe la programe probaționale.

Încheierea în cauză a fost contestată cu recurs inițial de către directorul Penitenciarului nr.17 Rezina, Veaceslav Dascal solicitând admiterea recursului înaintat de către Penitenciarul nr. 17 – Rezina, casarea încheierii Judecătoreiei Orhei (sediul Rezina) din data de 24 martie 2025, cu remiterea acesteia spre rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

În motivarea recursului a invocat că instanța de fond a aplicat în mod eronat prevederile art. 92 Cod penal, care permit înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu una mai blândă, fără a ține cont în mod suficient de gravitatea excepțională a infracțiunilor pentru care Morari Nicolai a fost condamnat. Acesta a fost condamnat la detențiune pe viață prin sentința Curții Supreme de Justiție din 30 mai 1996 pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 88 pct. 1, 4, 6, art. 121 alin. (2) pct. 1, 3, 7, art. 119 alin. (3) și art. 39 din Codul penal (ediția 1961), infracțiuni care, prin natura și consecințele lor, justifică menținerea pedepsei inițiale, înlocuirea detențiunii pe viață cu o pedeapsă disproporționat de blândă, precum munca neremunerată în folosul comunității, contravine spiritului legii și principiului proporționalității pedepsei cu gravitatea faptelor comise.

Menționează că deși instanța a constatat un comportament pozitiv al condamnatului și realizarea programului individual de executare a pedepsei, nu a fost realizată o analiză aprofundată a factorilor criminogeni care persistă în cazul lui Morari Nicolai. Lipsa unor antecedente negative recente nu exclude riscul potențial pentru societate, având în vedere natura infracțiunilor comise, evaluarea detaliată a impactului eliberării condiționate asupra siguranței publice, aspect esențial în cazul infracțiunilor excepțional de grave.

Notează că recomandarea nr.R(99)22 a Comitetului de Miniștri, invocată de instanță, promovează măsuri individualizate, însă înlocuirea detențiunii pe viață cu doar 240 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității nu reflectă o individualizare corespunzătoare a pedepsei, ci mai degrabă o reducere excesivă și nejustificată a sancțiunii. Această măsură nu asigură un echilibru între reintegrarea condamnatului și protecția intereselor societății, mai ales în contextul unei condamnări pentru infracțiuni care au atras pedeapsa maximă prevăzută de lege.

Reiterează faptul, că instanța de fond nu a justificat în mod convingător de ce munca neremunerată în folosul comunității, o pedeapsă de o severitate minimă, este adecvată în locul detențiunii pe viață. Decizia nu analizează alternative intermediare (ex. o pedeapsă cu închisoarea pe un termen determinat) și nu explică de ce această măsură extrem de blândă este proporțională cu faptele comise și cu parcursul executării pedepsei.

Indică, că conform Codului penal al Republicii Moldova, pedepsele mai blânde distincte față de detențiunea pe viață includ închisoarea, munca neremunerată în folosul comunității și amenda. Instanța de fond nu a motivat de ce dintre aceste opțiuni, a fost aleasă tocmai munca neremunerată în folosul

comunității, în detrimentul unei pedepse intermediare, cum ar fi închisoarea pe un termen determinat, care ar fi mai proporțională cu gravitatea infracțiunilor comise și cu scopul pedepsei. Alegerea unei pedepse minime, precum munca neremunerată (240 de ore), fără o fundamentare detaliată a inaplicabilității închisorii ca alternativă, denotă o aplicare arbitrară a art. 92 din Codul penal și o lipsă de coerență în raționamentul judiciar.

La data de 07 mai 2025 în adresa instanței de recurs a parvenit recursul suplimentar declarat de directorul Penitenciarului nr. 17 Rezina, Veaceslav Dascal, prin care a susținut solicitările înaintate inițial, totodată menționând că pentru a asigura rejudecarea cauzei într-un termen rezonabil și pentru a evita tergiversarea procedurilor, se solicită rejudecarea de către instanța de recurs, în acest sens, reiterând că condamnatul Morari Nicolai ***** a.n.***** a fost inițial condamnat la detenție pe viață pentru săvârșirea unor infracțiuni excepțional de grave. Ulterior, pedeapsa i-a fost înlocuită, în baza art. 92 din Codul penal al Republicii Moldova, cu o pedeapsă mai blândă, constând în muncă neremunerată în folosul comunității în număr de 240 de ore.

Consideră că această înlocuire a pedepsei nu corespunde gravității faptelor comise și prezintă un risc social semnificativ, având în vedere natura infracțiunilor pentru care condamnatul a fost inițial condamnat. Prin prezenta cerere, intenționează să elimine riscul social manifestat prin aflarea condamnatului în libertate, solicitând instanței de recurs să reexamineze circumstanțele cauzei și să adopte o hotărâre care să reflecte echilibrul între principiul individualizării pedepsei și necesitatea protejării societății.

În conformitate cu art.447 alin.(1) Cod de procedură penală, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces*, alin.(2) stipulând, că *instanța de recurs fixează data examinării și dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței*.

Verificând motivele de fapt și temeiul de drept pentru care s-a dispus admiterea demersului directorului Penitenciarului nr. 17 Rezina, Veaceslav Dascal privind aplicarea art.92 Cod penal, în raport cu procedura soluționării cauzei conform art.469-471 Cod de procedură penală, Colegiul prin admiterea recursului, va dispune casarea totală a soluției primei instanțe, va rejudeca cauza cu adoptarea unei noi hotărâri după cum urmează.

Potrivit art.448 alin.(1) Cod de procedură penală, judecând recursul, *instanța verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei și a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.*

În conformitate cu prevederile art.449 alin.(1) pct.2) lit.b) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: *...admite recursul, casând hotărârea, parțial sau integral, și ia una din următoarele soluții: ... rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri.*

În fapt, Colegiul atestă caracterul pripit și neargumentat al constatărilor judiciare cu privire la temeiurile de înlocuire a părții neexecutate din pedeapsa penală stabilită lui Morari Nicolai (detențiune pe viață) cu pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în număr de 240 ore, prin abordarea eronată a prevederilor art.92 Cod penal în corespundere cu care, (1) În privința persoanelor care execută pedeapsa cu închisoare, instanța de judecată, ținând cont de comportarea lor în timpul executării pedepsei, poate pronunța o încheiere cu privire la înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă. Totodată, persoana poate fi liberată, în întregime sau parțială, de la pedeapsa complementară; (2) Înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă poate fi aplicată numai după ce condamnatul a executat efectiv cel puțin o treime din termenul de pedeapsă pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, jumătate din termenul de pedeapsă pentru o infracțiune gravă și cel puțin două treimi din termenul de pedeapsă pentru o infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă; (3) La înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă, instanța de judecată poate alege orice pedeapsă mai blândă, din cele specificate la art.62, în limitele prevăzute pentru fiecare categorie de pedepse; (3¹) În privința persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață, înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă poate fi aplicată numai după ce condamnatul a executat cel puțin 25 de ani de închisoare.

Raportând circumstanțele cazului la prevederile menționate, Colegiul constată neargumentarea instanței privitor la întrunirea de către condamnatul Morari Nicolai a condițiilor impuse de legiuitor ce rezultă din textul art. 92 alin. (2) Cod penal.

Colegiul penal, conchide, că posibilitatea înlocuirii părții neexecutate din pedeapsa cu închisoare stabilită lui Morari Nicolai, cu una mai blândă, a fost defectuos analizată de către instanță prin prisma dosarului personal al condamnatului Morari Nicolai, materialele prezentate fiind eronat interpretate ca

fiind admisibile întru concluzionarea posibilității de înaintare de către instituția penitenciară a materialelor în instanța de judecată privind aplicabilitatea prevederilor art. 92 Cod penal, invocându-se motivul: *”are un comportament pozitiv, a realizat programul individual de executare a pedepsei penale, a executat real din termenul de pedeapsă 29 ani 1 lună 22 zile”*.

Astfel, la soluționarea speței instanța urma să țină cont de caracterul cumulativ al pedepsei penale, stabilită lui Morari Nicolai pentru comiterea de infracțiuni grave (actualmente infracțiunile comise de condamnat catalogându-se ca excepțional și deosebit de grave), totodată ignorându-se și circumstanțele comiterii de către Morari Nicolai a acestora (manifestarea cinismului excepțional, obrăzniciei și cruzimii deosebite față de victime-2 copii minori, aflarea în stare de ebrietate, faptele comise în timpul investigării în privința sa a unei alte cauze penale), relevant fiind și faptul, că inițial, la momentul comiterii faptelor infracționale comise de condamnat se prevedea pedeapsa cu moartea care prin Legea privind modificarea și completarea Codului penal din 08 decembrie 1995 a fost înlocuită cu detenție pe viață.

Colegiul penal reține că circumstanțele indicate *supra* nefiind apreciate corespunzător apriori au pus la îndoială conștientizarea de către el a rolului educativ al pedepsei penale, alături de comportamentul manifestat pe perioada executării ei, ce trebuie fără echivoc să demonstreze, că a stat pe calea corectării și e gata de reintegrare în societatea civilă, excluzându-se riscul recidivării.

Or, pe durata executării pedepsei închisorii, doar administrația instituției penitenciare poate acorda o caracteristică reală a comportamentului manifestat de condamnat pe întreaga durată a pedepsei și nu doar la etapa în care se apropie termenul în care ar putea beneficia de înlocuirea ei.

Pentru concluzionarea respectivelor împrejurări, instanța urma să dea o apreciere obiectivă informației prezentate de către administrația penitenciarului nr.17 Rezina unde condamnatul își executa pedeapsa penală, ținând cont că potrivit raportului de evaluare despre realizarea Programului individual de executare a pedepsei și despre comportamentul condamnatului, Morari Nicolai, deși a fost calificat ca realizat în acest sens nerealizând doar programul de ”Instruire generală și profesională”, totuși s-a ignorat și valența, greutatea și valoarea potrivit certificatului de sancțiuni și stimulări aplicate deținutului a încălcărilor admise și sancțiunilor aplicate - din 11 încălcări 7 sancțiuni fiind din categoria celor mai grave ”încarcerare”, vis-a-vis de 15 stimulări care au fost acordate pentru

respectarea regimului de detenție, condiție obligatorie impusă oricărui deținut (f.d. 25, 25 verso).

La fel, în susținerea soluției ce urmează a fi admisă la caz, Colegiul penal subliniază și faptul, că ce ține de factorii protectivi și criminogeni de către instanța de fond s-a trecut sub tăcere valoarea celor criminogeni și importanța acestora vis-a-vis de cei protectivi care comportă o importanță cu nivel mai scăzut și anume relevant speței fiind existența unor astfel de factori criminogeni cum ar fi: *infrațiune săvârșită cu aplicarea violenței (asupra unor copii minori); a demonstrat lipsă de empatie prin acțiunile sale criminale; infrațiunea săvârșită în stare de ebrietate alcoolică; ușor influențat de grupul de prieteni/anturaj antisocial,* cei protectivi fiind de ordin obișnuit: anterior fără antecedente penale; vina recunoaște, îi pare rău de cele comise; dispune de loc stabil de trai după eliberare; a manifestat interes în parcurgerea programelor și activităților planificate și consemnate în Planul individual de resocializare care au fost identificate conform nevoilor și riscurilor criminogene; pe parcursul ispășirii pedepsei a fost încadrat la munci neremunerate în număr de 50 h; la moment este încadrat la munci remunerate în calitate de "cusător" la agentul economic IS"Rusca" din cadrul Penitenciarului nr.17 -Rezina; este caracterizat pozitiv; posedă o bună inteligență emoțională; tinde spre un comportament și un mod de viață corect prin atitudini și comportament conform normelor sociale; față de substanțele ce creează adicție nu prezintă interes, circumstanțe ce tind a convinge un observator terț că condamnatul s-a corectat, tendință manifestată întru eliberarea cât mai rapidă din locurile de detenție și nicidecum o conștientizare a celor săvârșite (f.d. 27).

Colegiul penal reține și faptul, că începutul termenului executării pedepsei este data de 03 septembrie 1995, astfel la data de 25 octombrie 2024 condamnatul Morari Nicolai ar fi executat real termenul de 29 ani 1 lună 22 zile, ca termen ispășit efectiv.

Cu toate că, condamnatul a executat efectiv la situația de 25 octombrie 2024, termenul de 29 ani 1 lună 22 zile închisoare, Colegiul penal conchide că, argumentele reținute de instanța de fond, sunt evident abstracte care nu au un suport faptic și contravin circumstanțelor de fapt și de drept ale cauzei precum și constatările Comisiei abilitate din cadrul Penitenciarului nr.17 Rezina care a apreciat circumstanțele ca temei pentru înaintarea materialelor în instanța de judecată privind posibilitatea aplicării prevederilor art. 92 Cod penal.

Colegiul penal relevă că circumstanțele elucidate *supra* justifică menținerea pedepsei inițiale, iar înlocuirea detențiunii pe viață cu o pedeapsă disproporționat de blândă, precum munca neremunerată în folosul comunității, contravine principiului legii și principiului proporționalității pedepsei cu gravitatea faptelor comise, în special în cazurile în care infracțiunea comisă este ireversibilă.

În așa mod, Colegiul penal menționează că la caz de către judecătorul de instrucție nu a fost efectuată o analiză aprofundată a circumstanțelor relevante ce persistă în cazul lui Morari Nicolai, or lipsa unor antecedente negative recente nu exclude riscul potențial pentru societate, ținând cont de natura infracțiunilor comise și modalitatea de comitere a acestora, totodată la speță nefiind efectuată la caz o evaluare detaliază a impactului eliberării conform art. 92 Cod penal a condamnatului asupra siguranței publice, aspect esențial în cazul infracțiunilor excepțional de grave.

La caz, Colegiul penal notează și faptul, că deși judecătorul de instrucție la motivarea soluției adoptate s-a referit la Recomandarea nr. R(99)22 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor adoptată la data de 30 septembrie 1999 care promovează măsuri individualizate, totodată înlocuirea detențiunii pe viață cu doar 240 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității nu reflectă o individualizare corespunzătoare a pedepsei, ci mai degrabă o reducere excesivă și nejustificată a sancțiunii, măsură ce nu asigură un echilibru între reintegrarea condamnatului și protecția intereselor societății, mai ales în contextul unei condamnări pentru infracțiuni care au atras pedeapsa maximă prevăzută de lege, deci de către instanța de fond nu a fost justificat în mod convingător de ce munca neremunerată în folosul comunității, o pedeapsă de o severitate minimă, ar fi adecvată în locul detențiunii pe viață.

În această ordine de idei, instanța de fond nu a dat apreciere tuturor argumentelor invocate și s-a expus asupra acestora generalizând, urmând însă să dea apreciere fiecărei circumstanțe reținute în sarcina condamnatului, urmând să ia în considerație caracterul infracțiunilor comise de condamnat, termenul real de pedeapsă executat, care la caz nu ar fi suficient pentru stabilirea că persoana condamnată s-a corectat și este posibilă integrarea sa în societate.

Față de aceste raționamente, Colegiul penal consideră că în cazul condamnatului nu a fost atins scopul pedepsei penale și anume restabilirea echității sociale, precum și corectarea condamnatului și prevenirea comiterii de către acesta

a unor noi infracțiuni, fiind prematură înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă.

Potrivit art.61 Cod penal, pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

Drept urmare, Colegiul conchide că în cazul din speță, instanța nu a reușit obiectiv să-și motiveze soluția de admitere a argumentelor administrației Penitenciarului nr.17 Rezina cu privire la întrunirea de către condamnatul Morari Nicolai a condițiilor de înlocuire a pedepsei neexecutate cu una mai blândă, în lipsa unor date veridice în acest sens, la fel ca și celor ce ar demonstra imposibilitatea deținerii lui continuare în condiții de penitenciar, motiv pentru care va admite recursul declarat de administrația penitenciarului nr.17 Rezina, dispunând casarea totală a încheierii atacate, rejudecarea cauzei și adoptarea unei noi hotărâri, și anume de a fi respins demersul Penitenciarului nr. 17 Rezina privind aplicarea art. 92 Cod penal.

Colegiul penal va dispune, reținerea și plasarea lui Morari Nicolai în custodia administrației instituției penitenciare nr.17 Rezina spre executarea în continuare a pedepsei detențiune pe viață, care se va pune în sarcina se pune în sarcina Inspectoratului General de Poliție a MAI și Administrației Naționale a Penitenciarelor din R.Moldova.

Din aceste motive, în conformitate cu art. 449 alin. (1) pct.2) lit.b), art.449 alin.(3) Cod procedură penală, Colegiul penal-

D E C I D E :

Recursul inițial și cel suplimentar declarate de către directorul Penitenciarului nr.17 Rezina, Dascal Veaceslav, împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 24 martie 2025 prin care a fost admis demersul Penitenciarului nr. 17 Rezina și dispusă în temeiul art.92 Cod penal, înlocuirea părții neexecutate a pedepsei penale stabilite lui Morari Nicolai prin sentința Curții Supreme de Justiție din 30 mai 1996 detenția pe viață cu pedeapsa sub formă de 240 ore muncă neremunerată în folosul comunității, se admit, cu casarea încheierii contestate, rejudecarea cauzei și adoptarea unei noi hotărâri, după cum urmează.

Se respinge demersul Penitenciarului nr. 17 Rezina privind înlocuirea în privința condamnatului Morari Nicolai a părții neexecutate din pedeapsa detențiune pe viață cu o pedeapsă mai blândă în temeiul art.92 Cod penal, ca fiind nefondat.

Dispune reținerea și plasarea lui Morari Nicolai *****, născut la *****, originar din s. *****, ultima adresă cunoscută or. *****, în custodia administrației instituției penitenciare nr.17 Rezina, spre executare în continuare a pedepsei detențiune pe viață.

Reținerea și plasarea lui Morari Nicolai *****, născut la ***** în instituția penitenciară vizată se pune în sarcina se pune în sarcina Inspectoratului General de Poliție a MAI și Administrației Naționale a Penitenciarelor din R.Moldova.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător:

Ghenadie Liulca

Judecătorii:

Ludmila Iarmaliuc

Aurelia Andronache